

هفتمین دوره جایزه مصطفی(ص) مردادماه ۱۴۰۶ برگزار می‌شود و در کنار تقدیر از دانشمندان برجسته، «مدال رسول» نیز به دانشمندان جوان جهان اسلام زیر ۴۰ سال اعطا خواهد شد.

علی‌اکبر صالحی رئیس هیأت مدیره بنیاد مصطفی(ص) هدف این جایزه را فراتر از یک رقابت علمی دانست و بر ایجاد شبکه‌ای پایدار برای

برگزاری

هفتمین دوره

جایزه مصطفی(ص)

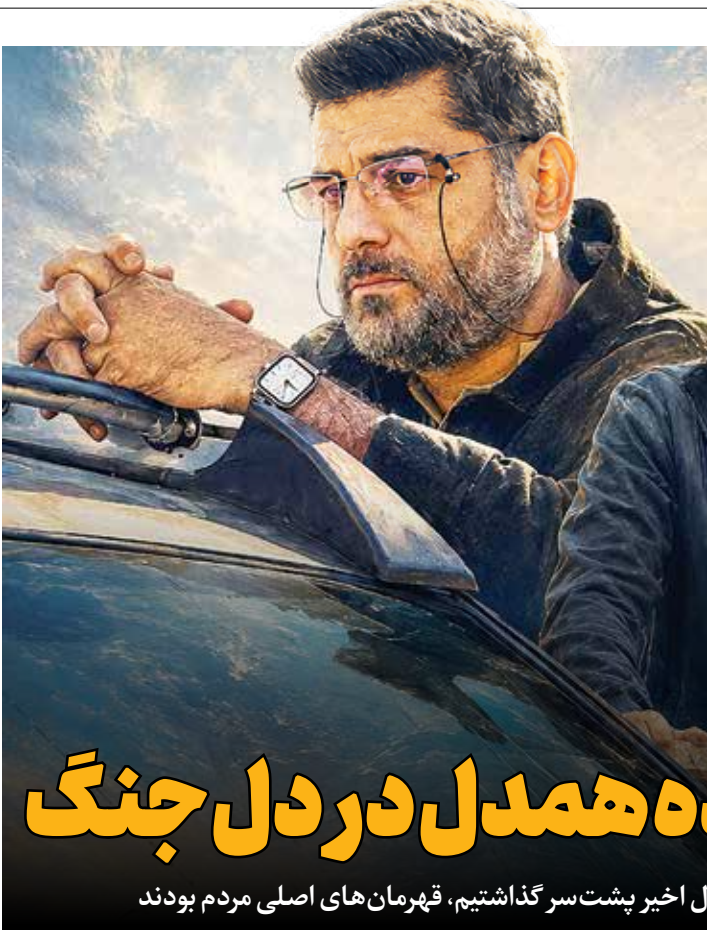
ابراهیم امینی، کارگردان «سقف»: در طول ۲ جنگی که در یک‌سال اخیر پشت‌سر گذاشتیم، قهرمان‌های اصلی مردم بودند

فیلم «سقف» به کارگردانی ابراهیم امینی، به‌تازگی و از ۲۸ مرداد اکران خود را آغاز کرده است. داستان این فیلم درباره آرش، استاد دانشگاهی میانسال است که خانه‌اش در جریان حمله اسرائیل به ایران در جنگ ۱۲روزه آسیب می‌بیند و همزمان عروسی خانوادگی آنها تحت تأثیر جنگ قرار می‌گیرد. آرش، همسرش فریبا و خانواده همسرش مجبور به ترک خانه و تهران و پناه بردن به ویلای یکی از آشناهای‌شان ـ با بازی بیژن بنفشه‌خواه ـ می‌شوند و این آغاز ماجراها و چالش‌های آنهاست. این فیلم به ما یادآوری می‌کند که جنگ فقط صدای موشک و ویرانی خانه‌ها نیست، بلکه فرصتی است تا واکنش آدم‌های اطراف‌مان را به بیشتر از همیشه به آنها احتیاج داریم، ببینیم: این وضعیت درواقع آزمون به وقت ابتلاست. امینی داستان آرش و خانواده‌اش را از دل تجربه‌های واقعی جنگ ۱۲روزه از ترک خانه و کاشانه تا روبه‌رو شدن با رفتارهایی که از خود جنگ نیز آزاردهنده‌تر است، بیان می‌کند. در این فیلم نشان داده می‌شود جنگ فقط مواجهه با دشمن بیرونی نیست، بلکه رفتار بعضی افراد در شرایط دشوار می‌تواند نوعی دیگر از این دشمنی در مقیاس کوچک‌تر باشد. سقف در ظاهر درباره خانواده‌ای است که خانه‌شان آسیب دیده اما در لایه‌های زیرین، به کرامت انسانی، تحقیر، همدلی، وحدت و معنای خانواده می‌پردازد. امینی تلاش کرده به جای ساختن شخصیت‌های کاملا خوب یا بد، آدم‌هایی شبیه زندگی واقعی خلق کند که اشتباه می‌کنند، دیگران را می‌رنجانند و گاهی در این مواجهه تصمیم می‌گیرند، تغییر کنند. به بهانه اکران سقف با ابراهیم امینی، کارگردان این فیلم گفت‌وگو کردیم که در ادامه از نظر می‌گذرانید.

سقف چه ویژگی‌هایی برای شما داشت که علاقه‌مند به ساخت فیلمی با این فیلمنامه شدید؟

مهم‌ترین ویژگی فیلمنامه تجربیاتم در جنگ ۱۲روزه بود. اتفاقی که در فیلم افتاد را همه ما در جنگ تجربه کردیم و فکر می‌کنم بسیاری از ما موقعیت‌هایی مشابه داشتیم که یا به دیگران پناه می‌بردیم یا این‌که خوشاوندانی با تمکن مالی خوب میزبان ما بودند. در دوره جنگ ۱۲روزه افراد جامعه ما در یکی از این دو وضعیت قرار می‌گرفتند. بنابراین، بسیاری از صحنه‌ها، لحظات و دیالوگ‌های فیلم ملموس بود و نسبت به آنها شناخت نزدیک دارم. خیلی دوست داشتم نسبت به وضعیت پیش آمده واکنشی نشان دهم و روی موضوعی کار کنم که تجربه عمومی

همکاری دانشمندان و بازسازی تمدن علمی جهان اسلام تأکید کرد. به گفته او تاکنون در شش دوره، ۲۲دانشمند از ۹کشور برگزیده شده‌اند. مدال رسول نیز با ارزش ۱۰هزار دلار و با اتکا به موقوفات تأمین می‌شود. صالحی همچنین بر اهمیت سرمایه‌گذاری در هوش مصنوعی و فناوری کوانتومی تأکید کرد و هشدار داد بی‌توجهی به این حوزه‌ها می‌تواند

سرگذشت یک خانواده همدل در دل جنگ

است. گوناگونی فیلم‌ها یا سریال‌های شبکه نمایش خانگی یا تکرر موجود در جامعه باعث شده بسیاری از آثار دیده و فراگیر نشود و طیف‌های مختلف را درگیر نکند. به نظر می‌رسید که شاید قصه سقف بتواند این کار را انجام دهد؛ برای همین خیلی برایم جذاب بود و تصمیم گرفتم فیلمی با این فیلمنامه بسازم.

۹ چرا تصمیم گرفتید جنگ را از نقطه‌ای روایت کنید که شاید در ظاهر هیچ قهرمانی ندارد؛ یعنی یک خانواده معمولی‌که فقط می‌خواهند خانه و زندگی‌شان را حفظ کنند؟

به دلیل این‌که فکر می‌کنم در طول دو جنگی که در یک‌سال اخیر پشت‌سر گذاشتیم، قهرمان‌های اصلی مردم بودند. این البته چیزی از ارزش‌ها و دل‌آوری‌های افراد دخیل در جنگ مانند نیروهای مسلح و امدادگران کم

نمی‌کند اما به‌طور معمول در فیلم‌هایی از این دست، مردم عادی نادیده گرفته می‌شوند. بنابراین، در اینجا جنگ یک بستر یا بهانه است که ما همچنان درباره خانواده و کنار هم بودن صحبت کنیم. مسیری که در فیلم طی می‌شود نیز از تکرر به وحدت است؛ یعنی این‌گونه نیست که همه چیز گل‌وبلیل باشد و از ابتدا با یکدیگر هیچ مسأله‌ای نداشته باشند. بنابراین، فکر کردم بهتر است این خانواده مسیری را پشت‌سر بگذارند که از ابتدا متکثر هستند و افکار متفاوتی دارند اما در طول فیلم و به‌خصوص در پایان به یک اشتراک و وحدت می‌رسند؛ کما این‌که جامعه مادر طول این دو جنگ چنین مسیری را پشت‌سر گذاشت.

۹ آیا مفاهیم استعاری فیلم(وطن و خانه)را در فیلمنامه داشتید یا در طول فیلم به آنها رسیدید؟

به‌طور معمول، ایده‌های داستانی، موقعیت‌های مرکزی دراماتیک یا یک شخصیت و عوامل فرمال و تکنیکال ما را جذب می‌کنند. به‌مرور در فرایند نگارش سعی می‌کنیم به لایه‌های زیرین هم اشاره کنیم؛ یعنی قصه‌ای که به آن می‌پردازیم به چه نکته‌ای اشاره می‌کند و

وابستگی فناوریانه ایجاد کند. وی از بررسی پیشنهاد میزبانی جایزه در کشورهایی مانند پاکستان، مالزی، اندونزی، عراق و برونی خبر داد اما احتمال برگزاری دوره آینده در خارج از ایران را کم دانست. بنیاد مصطفی(ص) اعلام کرده است بدون اتکا به بودجه دولتی و با استفاده از موقوفات و کمک خیرین فعالیت می‌کند.

سرگذشت یک خانواده همدل در دل جنگ

این فشارها تلنبار و به نفرت و کینه تبدیل شود، ممکن است سرانجام از جایی سرریز شود؛ همان اتفاقی که در فیلم ما رخ می‌دهد. به هر حال، عزت نفس و کرامت انسانی جایگاه مهمی دارد و نمی‌توان انتظار داشت انسان همیشه رفتارهای ناشایست را تحمل کند. در بخشی از فیلم ما شخصیت فریده ـ مادر خانواده ـ می‌گوید: «ای کاش در تهران می‌موندم، موشک توی سرم می‌خورد اما اینجا تو سری‌خور نمی‌شدم.» ما اینجا موضوع خطر جانی را کنار خطر روحی و روانی جنگ مطرح می‌کنیم.

۹ طراحی شخصیت‌های این فیلم به گونه‌ای است که هیچ‌کدام به‌طور کامل منفی یا مثبت نیستند و حتی آرش در پایان متوجه کارهای اشتباهش می‌شود. لطفا درباره طراحی شخصیت توضیح دهید.

طراحی شخصیت‌ها از همان ایده‌هایی که در دوره جنگ شکل گرفته بود، با کمک علی محمد حسام‌فر پیش رفت. به‌طور طبیعی، آدم‌ها در زندگی روزمره هم همین‌گونه هستند و کمتر پیش می‌آید که همه ابعاد رفتاری یک نفر را تأیید کنیم یا با فردی بی‌نقص روبه‌رو باشیم. گاهی هم ما جابجا برعکس است؛ احتمال دارد ابتدا تصور کنیم فردی تا چه اندازه منفی است اما وقتی به او نزدیک می‌شویم، رفتار و نحوه برخوردش برای مان قابل فهم و درک باشد. ما با همین نگاه سراغ شخصیت‌پردازی رفتیم. آرش، با این‌که شخصیت محوری فیلم است، در طول زندگی‌اش فردی کم‌خطا نبود. مهم این است که افراد بتوانند به نوعی نگاه بیرونی نسبت به خودشان برسند.

۹ موضوع همدلی و اتحاد در خانواده و این‌که هر شخصی کس و کار دارد تروتمند است، به شکل‌های مختلف در این فیلم تکرار شده است.

بله. همین‌طور است؛ درباره همدلی با توجه به شرایط جنگی در یک‌سال اخیر زیاد صحبت شده و به نظر می‌آیرادی ندارد که بیشتر روی آن کار شود. من فقط برای این‌که فیلم حالت شعاری نداشته باشد، سعی کردم به این همدلی و وحدت از راه تکرر برسم؛ یعنی همان‌طور که گفتیم، این‌گونه نیست که از ابتدا همه با هم خوب باشند؛ بلکه اختلاف و مشکل دارند و حتی برای گرفتن یک تصمیم مشترک با مسائل زیادی روبه‌رو هستند اما به‌مرور و در جریان فیلم به همدلی و اتحاد می‌رسند. در طول جنگ ۱۲روزه، این وضعیت برای بسیاری از ما پیش آمد؛ ممکن بود با یکدیگر چالش‌هایی داشته باشیم اما به محض بروز مشکل، همه چیز را فراموش کردیم، اختلافات را کنار گذاشتیم و متحد شدیم.

۹ آیدار نوشتن وساخت فیلم از تجربه‌های واقعی خانواده‌هایی که در جنگ مجبور به ترک خانه‌شان شدند استفاده کردید و برای تبدیل به درام، به‌بخش‌هایی را تغییر دادید؟

بله. بخش‌های زیادی از فیلم شامل تجربیات زیسته خودم و دوستانم بود و برای رسیدن به آنچه برای دیگران قابل درک باشد، پای خاطرات آدم‌های مختلف نشستیم. به هر حال، به لحاظ سبک و ضرورت دراماتیک، مقداری اغراق در این فیلم وجود دارد، چون در واقعیت اگر این اتفاقات برای ما بیفتد و مهمان کسی در شهری دیگر باشیم، بلاهای فیلم را سر ما نمی‌آورد. بخش‌هایی از فیلم شکل نمادین دارد و لحن فیلم گروتسک-کمدی سیاه است و این ژانر به ما این اجازه را می‌داد که شخصیت‌ها خارج از عرف رفتار کنند. در واقعیت، به دلیل این‌که جنگ هیچ روزمرمایی برای پایان نداشت، ممکن بود شخص میزبان خسته شود و پیش خود بگوید این وضعیت تا چه زمانی ادامه دارد و تاکی قرار است بماند؟... ما حاصل این فکر ممکن بود در رفتار افراد مشخص شود یا به زبان‌شان بیاید و گاهی سختگیری‌هایی داشتند که مهمانان تصور کنند جای ماندن نیست.

۹ ما هم جنگ ۱۲روزه و هم رمضان را پشت‌سر گذاشتیم. اگر الان قرار بود فیلم بسازید، ممکن بود بخواهید تغییری در ساختار آن ایجاد کنید؟

الان برای صحبت درباره این موضوع زود است و به گذر زمان نیاز داریم تا بتوانیم با فاصله گرفتن از اثر، قضاوت دقیق‌تری درباره کار خودمان داشته باشیم و ببینیم کدام بخش‌ها را می‌توانستیم به شکل دیگری به تصویر بکشیم.

که آثار فرسودگی، کمبود و انتظار در آن رسوب کرده است. هر مغازه، هر خیابان و هر برخورد بخشی از وضعیت اجتماعی جامعه را آشکار می‌کند. فیلم همانند بسیاری از آثار نئورالیستی، تمرکز بر زندگی افراد عادی و جزئیات روزمره دارد. هادی بحران راستقیما به نمایش نمی‌گذارد، بلکه پیامدهای آن را نشان می‌دهد. مخاطب کمتر با خود حادثه مواجه می‌شود و بیشتر آثار آن را در زندگی شخصیت‌ها مشاهده می‌کند. این رویکرد به فیلم کیفیتی انسانی و ملموس می‌بخشد. پرسه‌زدن لمیاء و سعید برای یافتن آرد، شکر و تخم‌مرغ از مهم‌ترین بخش‌های فیلم است. این جست‌وجو در ظاهر تلافی ساده برای تهیه مواد اولیه یک کیک است، اما در لایه‌ای عمیق‌تر به کاوشی در وضعیت اجتماعی جامعه تبدیل می‌شود. فیلم در این بخش تنها فقر را بازنمایی نمی‌کند، بلکه نشان می‌دهد کمبود چگونه بر روابط انسانی اثر می‌گذارد. افراد مدام در حال چانه‌زنی، مبادله و یافتن راه‌هایی برای تأمین نیازهای خود هستند.

کودکی در سایه غیاب
تأملی بر فقر، حافظه و پایان معصومیت در فیلم «کیک رئیس جمهور»
به‌صورت مستقیم توضیح داده نمی‌شوند، بلکه پیامدهای‌شان در زندگی روزمره شخصیت‌ها آشکار می‌شود. داستان با قرعه‌کشی مدرسه آغاز می‌شود؛ جایی که قرار است یکی از دانش‌آموزان مسئول تهیه کیک جشن تولد رئیس جمهور شود. این صحنه در نگاه نخست ساده به نظر می‌رسد، اما درواقع یکی از کلیدی‌ترین سکانس‌های فیلم است. کودکان به جای هیجان و اشتیاق، با اضطراب به نتیجه قرعه‌کشی نگاه می‌کنند. هیچ‌کس مایل نیست انتخاب شود. همین واکنش کوتاه، بدون آن‌که فیلم به توضیحی مستقیم متوسل شود، وضعیت اقتصادی خانواده‌ها را آشکار می‌کند. مسئولیتی که در شرایط عادی می‌توانست افتخارآمیز تلقی شود، در اینجا به بار اقتصادی سنگینی تبدیل شده است. در همین سکانس، یکی از مهم‌ترین ایده‌های فیلم نیز شکل می‌گیرد؛ فاصله میان واقعیت زیسته مردم و تصویری که از آنان

کد QR برای مشاهده فیلم «کیک رئیس جمهور»

فرهنگ

CULTURE

چهارشنبه ۴ شهریور ۱۴۰۵

شماره ۷۴۰۱

یادداشت

امیرعلی حسنیلو ایزوهشگر تاریخ اسلام

تلاقی نوروحی و نبوت وامامت برای وحدت

۱.تقویم به‌منابه نقشه‌راه تمدنی

تاریخ اسلام تنها یک گاهشمار از حوادث نیست، بلکه هندسه‌ای از هدایت است. همزمانی میلاد پیامبر اکرم(ص) و امام صادق(ع) در فرهنگ اسلامی تحت عنوان «هفته وحدت» گنجانده شده است. این تقارن، نماد پیوند «نور رسالت» و «نور فقا‌هت» است. در این یادداشت تلاش می‌گردد تا نشان داده شود که چگونه محوریت این دو بزرگوار می‌تواند مبنایی برای وحدت امت اسلامی در مواجهه با چالش‌های معاصر باشد.

۲.میلاد پیامبر(ص):آغاز عصر عقلانیت

میلاد پیامبر (ص) در سال «عام الفیل»، نقطه‌عطفی در تاریخ بشریت بود. پیامبر ن‌تنها مبعوث به یک قوم، بلکه «رحمه للعالمین» (انبیاء۱۸۷) بود. ایشان با معرفی توحید، نظام طبقاتی و جاهلی را درهم شکست. تحلیل میلاد ایشان به‌معنای واکاوی گذار از «خرافه» به «عقلانیت» است. پیامبر (ص) با اخلاق خود، چنان جذابیّت ایجاد کرد که در کمتر از ربع قرن، جزیره‌العرب را متحد ساخت.

۳.امام صادق(ع):ایحاکم سنت نبوی

ولادت امام صادق(ع) در ۱۷ربیع‌الاول، تداوم همان خط هدایتی است که پیامبر (ص) آغاز کرد. امام صادق(ع) در دورانی که خلافت‌های اموی و عباسی جامعه را دچار استحاله فکری کرده بودند، با تأسیس «دانشگاه بزرگ جعفری»، میراث علمی پیامبر را بازتولید کرد. ایشان با ۴۰۰۰ شاگرد، اصول فقه، کلام و علوم عقلی را تثبیت و بقای اسلام را تضمین کرد.

۴.پیوند میان نبوت وامامت:از تاسیس تاصیانت

پیونداین دومیلاد، پیوند میان «ریشه» و «میوه» است. پیامبر (ص) دین را تاسیس و امام صادق(ع) با تکیه بر علم لدنی، از تحریف آن جلوگیری کرد. اگر تلاش‌های علمی امام صادق(ع) نبود، بسیاری از آموزه‌های نبوی در غبار سیاست‌زدگی آن عصر گم می‌شد. در واقع، امامت صادقیه، «تفسیر عملی» و «محافظ معنوی» رسالت نبوی است.

۵.مفهوم‌شناسی وحدت در اسلام

وحدت در تفکر اسلامی به‌معنای یکسان‌سازی عقاید نیست، بلکه به‌معنای (هم‌افزایی ظرفیت‌ها) بر محور «اصول مشترک» (خدا، قیله و قرآن) است. پیامبر(ص) با «پیمان مدینه» نشان داد‌که حتی باغیرمسلمانان نیز می‌توان براساس حقوق برابر همزیستی کرد؛ حال برای مسلمانان که مشترکات بی‌شماری دارند، وحدت یک ضرورت حیاتی است.

۶.هفته وحدت:استراتژی مقابله با انشقاق

هفته وحدت که با ابتکار جمهوری اسلامی ایران و براساس اختلاف روایات میلاد پیامبر (در میان اهل سنت و شیعه) شکل گرفت، فراتر از یک جشن مذهبی است. این یک «سیاست صلح‌ساز» است. در دورانی که دشمنان اسلام با پروژه «اسلام‌هراسی» و «تشیع/تسنن‌ستیزی» سعی در فروپاشی تمدن اسلامی دارند، این هفته فرصتی برای بازخوانی وحدت راهبردی است.

۷. سیره عملی امام صادق(ع) در مواجهه با مذاهب اسلامی

امام صادق(ع) در گفت‌وگو با عالمان مذاهب دیگر، همواره بر احترام و استدلال تأکید داشت. ایشان به شاگردانش می‌آموخت که چگونه در عین پایبندی به اصول مکتب اهل بیت (ع)، با ادب و منطق با دیگران تعامل کنند. این سیره، بهترین الگو برای مسلمانان معاصر است تا بدون دست‌کشیدن از اعتقادات خویش، با یکدیگر متحد شوند.

۸.چالش‌های معاصر در مسیر وحدت

تفرقه میان مسلمانان محصول دو عامل است: ۱. جهل تاریخی ۲. سیاست‌های استعماری. جریان‌های تکفیری از یک سو و افراطی‌گری از سوی دیگر، هر دو ابزارهایی برای تخریب سیمای رحمانی اسلام هستند. بازگشت به اخلاق نبوی و عقلانیت صادقیه، تنها راه خروج از این وضعیت بحرانی است.

ریشه‌های تاریخی وفرقه‌ای

تداوم تعصبات مذهبی:علی‌رغم تلاش‌های فراوان برای وحدت، هنوز در بسیاری از جوامع اسلامی، تعصبات فرقه‌ای به‌شدت ریشه‌دار است. این تعصبات، گاهی از دوران کودکی در افراد نهادینه شده و باعث می‌شود که «دیگری» نه‌تنها «متفاوت»، بلکه «اشتباه» یا حتی «دشمن» تلقی‌شود. این‌نگاه، مانع هرگونه همکاری و هم‌زیستی مسالمت‌آمیز می‌گردد.

متن کامل را در جام‌چمن‌تلاابین بخواهید

متن کامل را در جام‌چمن‌تلاابین بخواهید